

Biskup, Marian

Miscellanea archiwalne z okresu wojen polsko-krzyżackich z lat 1410-1414

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 2, 161-162

1960

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w „Prussii”, wobec tego zgłaszam prośbę o wskazanie materiałów, na podstawie których umieszczony został na wymienionym szkicu ów strumień płynący z zachodu na wschód przez tereny bitwy.

MARIAN BISKUP

MISCELLANEA ARCHIWALNE Z OKRESU WOJEN POLSKO - KRZYŻACKICH Z LAT 1410—1414

W korespondencji Zakonu Krzyżackiego w Getyndze, zawierającej bogate materiały z okresu wojen polsko-krzyżackich w XV w., znajdują się m. in. dwa nieznane dotąd ciekawe przekazy, zasługujące na opublikowanie.

Pierwszy z nich stanowi tzw. list „odpowiedni” (wypowiedni) słynnego rycerza z okresu Grunwaldu, Zawiszy Czarnego z Garbowa, oraz braci jego, Piotra i Jana Farureja. Przesłany on został 15 VII 1414 r. w. mistrzowi Michałowi Kűchmeistrowi w związku z rozpoczęciem ponownie działań wojennych przez Polskę wobec Zakonu (tzw. wojna głodowa). O fakcie przesłania tego listu wiadomo było dotąd tylko z lakonicznej notatki w rejestrze krzyżackim z 18 VII 1414 r., opublikowanym przez A. Prochaskę¹⁾. List ten, stanowiący przykład średniowiecznej praktyki rycerskiej, jest zarazem ciekawym przyczynkiem do biografii Zawiszy Czarnego, naświetlającym stanowisko jego i jego braci wobec Zakonu w okresie pogrunwaldzkim.

Drugi przekaz stanowi list „odpowiedni” czeskich zaciężnych, najętych przez Władysława Jagiełłę do walki z Zakonem. List ten nie jest datowany, brak również w nim nazwiska w. mistrza. Odnosić się więc on może zarówno do r. 1410, jak i 1414. Wiadomo, że w początkach lipca 1410 r. grupa zaciężnych, szczególnie śląskich, pozostających w służbie polskiej, wystosowała listy „odpowiednie” do w. mistrza Ulryka von Jungingen (w języku niemieckim)²⁾. Na wojnę 1414 r. strona polska również zwerbowała zaciężnych czeskich³⁾, którzy mogli przesać listy „odpowiednie” Zakonowi. Z tego względu można ustalić jedynie datację przybliżoną do publikowanego listu na lata 1410—1414. Od znanych dotąd listów „odpowiednich” z tego okresu różni się on tym, że napisany został po czesku. Autorami jest 5 rycerzy, pochodzących głównie z Moraw, nie występujących w znanych dotychczas zestawieniach zaciężnych czeskich w służbie polskiej. Przekaz ten — przykład wspólnej walki polsko-czeskiej z Krzyżakami — publikujemy z drobnymi tylko modyfikacjami pisowni, niezbędnymi dla czytelniejszego tekstu (szczególnie w nazwach miejscowości, np. Zezwolle = ze Zwolle, Zcogissowa = z Cogissowa). Za pomoc w rozwiązaniu nazw i usunięciu wątpliwości językowych w tekście składam wyrazy podziękowania p. dr Ivanowi Hlaváčkowi z Pragi.

¹⁾ *Codex epistolaris Vitoldi*, wyd. A. Prochaska, Kraków 1882, s. 292, nr 590.

²⁾ *Ibidem*, s. 211, nr 450 i s. 212, nr 451.

³⁾ K. Marcinkowski, *Materiały do historii wojen z Krzyżakami*, Roczniki Tow. Nauk. w Toruniu, t. XIII, Toruń 1916, s. 243/4.

1.

Sochaczew, 15 VII 1414

List „odpowiedni” Zawiszy Czarnego z Garbowa i jego braci Piotra i Jana Farureja do w. mistrza Michała Kűchmeistra.

Or.: Staatliches Archivlager w Getyndze, Archiwum Zakonu Krzyżackiego, OBA, Schbl. XXI, Nr 141. Dokument papierowy, 13 × 29,5 cm. Resztki pieczęci sygnetowej z h. Sulima w brązowym wosku, wyciśniętej pod tekstem. — Reg.: Regesta historico-diplomatica Ordinis S. Mariae Theutonicorum, Pars I, nr 2106.

Dem grosmechtigen hern Mecheln homeister in Preusinlant Szawischa Czerny dinst euch. Als nu gewant ist, ich los euch wissin, das ich wedir euch sein wil und helfin, dem durchleuchtisken konige von Polan seyner gerechtikeit helfin und wil kein euch domitte bewart sein mit meinen brudir hern Petir und hern Jon von Garbow mit allin unsern. Gegeben czu Sochaczow ipso die Divisionis Apostolorum anno Domini M^oCCCC^oXIII^o (15 VII 1414).

2.

[1410 — 1414]

List „odpowiedni” czeskich zaciężnych w służbie króla polskiego Władysława Jagiełły do wielkiego mistrza w Prusach.

Or.: Staatliches Archivlager w Getyndze, Archiwum Zakonu Krzyżackiego, OBA, Schbl. XXI, Nr 12. Dokument papierowy, 22 × 15,5 cm. Resztki dwóch pieczęci w czarnym wosku, wyciśniętych pod tekstem. List ten pominięty w wydawnictwie Joachima — Hubatscha, znajduje się w dziale nie datowanych listów XV w. Obecnie nosi kolejny numer 1471e w uzupełnionym wydawnictwie „Regesta”, Pars I.

Ja Murgwart ze Zwolle¹⁾ sedyenym na Myrowie²⁾, ja Heress s Myrowa, ja Swatobor z Cogissowa³⁾, ja Petr Stupiczie z Czerwene Lohtky⁴⁾, Zagieczek z Mezneho⁵⁾. Racziz wiediety twa mylost mistrze prussky, zet sie wistrziehame proty twe mylosty y s swymy sluzebnyky podle kralle Wladysllawa, kralle polsskeho, nebt sme u geho mylosty w luzbie a dokud ssme u geho mylosty w luzbie, chemet gemu prawdy geho pomoczi u proty twe mylosty mistrze y proty twim wsem pomoczykom y proty twym sluzebnykom, nechem winny bity, acz bichom czo uczinily.

¹⁾ Zvole (niem. Schmole) koło miasta Mohelnice na Morawach.

²⁾ Mirov (niem. Műrau) koło Mohelnice na Morawach.

³⁾ Kolšov, dawniej Kojisov (niem. Kolessau), koło miasta Zábřeku na Morawach.

⁴⁾ Červená Lotha koło miasta Bouzowa na Morawach.

⁵⁾ Mezný, cztery wsie tej nazwy występują w Czechach.